Swimalone.doc

Οι ευχάριστες εκπλήξεις δεν τελειώνουν παρότι η σεζόν εκπνέει. Το ωριαίας διάρκειας μονόπρακτο του Καναδού Ντάνιελ Μακ Άιβορ «Ποτέ μην κολυμπάς μόνος», που παρουσιάζει στο θέατρο Επί Κολωνώ η Ελένη Σκότη, έχει ερεθιστικό θέμα, πρωτότυπη δομή, καταιγιστικό ρυθμό κι ένα λόγο που συνδυάζει την ρητορική εγχειριδίων για πετυχημένους μάνατζερ με την μπαναλιτέ τυπικών διαλόγων μεταξύ γνωστών που συναντιούνται έπειτα από καιρό.

Δύο άνδρες, φίλοι από παιδιά, αγωνίζονται σε δεκατρείς γύρους για τον 'τίτλο' του καλύτερου και πιο επιτυχημένου. Εκ πρώτης όψεως θα μπορούσε κάποιος να πει ότι το «Ποτέ μην κολυμπάς μόνος» μιλά για την ανταγωνιστικότητα της σύγχρονης ζωής, που σταδιακά μεταμορφώνει τους ανθρώπους σε όντα με ατροφικά αισθήματα και με ψυχαναγκαστική εμμονή για όλα όσα σημαίνει η επιτυχία, η πρώτη θέση: γερό εισόδημα, όμορφο σπίτι, παιδί πιο έξυπνο από τα άλλα, πιο ακριβό κοστούμι, πιο 'μεταξωτή' γραβάτα, και πάει λέγοντας. Στην τελευταία ταινία του («Το Τσεκούρι»), ο Κώστας Γαβράς έδειξε εύστοχα σε ποια ηθική και αισθηματική έρημο μπορεί να οδηγήσει έναν άνθρωπο το άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον εργασίας: ένα επιτυχημένο στέλεχος μένει χωρίς δουλειά και, προκειμένου να βρει μία καινούργια, ανάλογη των προσόντων του, σκοτώνει τους πιθανούς ανταγωνιστές ν του για την ίδια θέση.
Ο Μακ Άιβορ, ωστόσο, δίνει βαθύτερη διάσταση στο θέμα. Οι άνθρωποι είναι ανταγωνιστικοί από τη φύση τους, γιατί μοιράζονται τις ίδιες επιθυμίες για κτήση και κατοχή, κι αυτό εύκολα διαπιστώνεται ήδη στην παιδική ηλικία, στις σχέσεις μεταξύ αδελφών ή φίλων. «Δύο παιδιά που μεγαλώνουν μαζί, μαθαίνουν τα ίδια μαθήματα, διαβάζουν τα ίδια βιβλία, παίζουν τα ίδια παιχνίδια και συμφωνούν σχεδόν στα πάντα. Επίσης έχουν την τάση να επιθυμούν τα ίδια αντικείμενα. Αντί να είναι κάτι δευτερεύον, αυτή η διαρκής σύγκλιση αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της φιλίας τους» γράφει ο Ρενέ Ζιράρ στο «Οι φλόγες της ζηλοτυπίας» συμπληρώνοντας ότι αυτή η σύγκλιση βασίζεται σε μία αυθόρμητη και σταθερή αμοιβαία μίμηση, που παραμένει ασυνείδητη. Η φιλία μοιάζει πανίσχυρη όσο οι δύο μοιράζονται την ίδια επιθυμία και απολαμβάνουν από κοινού το αντικείμενό της. Αλλά από τη στιγμή που αυτό δεν είναι πλέον εφικτό, η ομόνοια και η αγάπη που στήριζε η μιμητική επιθυμία μεταστρέφονται στα αντίθετά τους, πλήττοντας ανεπανόρθωτα την προηγούμενη σχέση. Εννοείται πως όσο πιο ανταγωνιστικό γίνεται το περιβάλλον στο οποίο ζουν οι άνθρωποι, τόσο πιο έντονα εκδηλώνονται οι μιμητικές επιθυμίες αλλά και οι αντιδράσεις των κάθε φορά 'χαμένων'.
Στον αγώνα του «Ποτέ μην κολυμπάς μόνος» διαιτητής είναι μία νεαρή κοπέλα με μαγιώ. Πριν από πολλά χρόνια, οι δύο φίλοι την κοιτούσαν στην παραλία να λιάζεται με την πράσινη πετσέτα και το κίτρινο τρανζίστορ. Τους παρακίνησε σ' έναν αγώνα κολύμβησης αλλά όταν έφτασαν στο ορισμένο σημείο οι δύο νέοι δεν σταμάτησαν και, επιδιώκοντας να αποδείξουν την υπεροχή τους μέχρι τελικής πτώσης, συνέχισαν να κολυμπούν αφήνοντας την κοπέλα πίσω τους. Η κοκορομαχία των δύο είχε απρόσμενη κατάληξη: το κορίτσι πνίγηκε.
Το κορίτσι/ανάμνηση ζωντανεύει και με τη βοήθειά του ο συγγραφέας ενώνει το παρελθόν με το υπερ-ρεαλιστικό σκηνικό παρόν των δύο ανδρών. Ο αγώνας τους θα είναι ανελέητος: θα μετρήσουν το ύψος τους, θα συγκρίνουν τον πατέρα τους και τα παιδιά τους, θα υπολογίσουν ποιος φοράει τα πιο ακριβά ρούχα, θα αναμετρηθούν στη ρητορική δεινότητα (δηλαδή στην επικοινωνιακή ικανότητα και στη δύναμη τους

να πείθουν), θα ρίξουν στο παιχνίδι ακόμη και τις προσωπικές/ερωτικές τους σχέσεις. Όσο ο αγώνας προχωράει και η νίκη παραμένει αβέβαιη, τόσο οι δύο άνδρες σκληραίνουν και το ένστικτο της επιβίωσης (του ισχυρότερου) ακυρώνει τα συμβόλαια που επί αιώνες ατύπως συμφωνούνται ανάμεσα στους ανθρώπους προκειμένου να καταστεί ανενεργό εκείνο το παλιό «ο άνθρωπος για τον άνθρωπο λύκος».

Οι μικρές σκηνές που συνθέτουν το έργο (οι «γύροι» του αγώνα συν οι ένθετες σκηνές που ανακαλούν την ανυπολόγιστης σημασίας στιγμή που ένας αθώος αγώνας κολύμβησης εξελίχθηκε σε τραγωδία) συνδέθηκαν από την Ελένη Σκότη σε μία καλοστημένη σκηνική πράξη με σωστό ρυθμό, χιούμορ, σχολαστικά μελετημένη απόδοση του λόγου και της ταιριαστής κάθε φορά κίνησης (δείτε την εντυπωσιακή σκηνή του κολυμβητικού αγώνα: με τη μηχανική κίνηση των χεριών και την επανάληψη της ίδιας φράσης μεταφερόμαστε στο μυαλό των δύο αγοριών που κολυμπούν χωρίς σταματημό –εδώ πια το σημείο προορισμού, η επιθυμία υπεροχής και η κατάκτηση του κοριτσιού δεν ξεχωρίζουν).

Η ερμηνευτική ακρίβεια του Γιάννη Δρίτσα και του Δημήτρη Λάλου στους ρόλους των δύο ανδρών εντυπωσιάζει. Συχνά λένε τα ίδια πράγματα, οι επαναλήψεις είναι διαρκείς και καθώς ο αγώνας μέχρι τελικής πτώσης είναι σε μεγάλο βαθμό λεκτικός, οι δύο άνδρες προσπαθούν να επιβληθούν μιλώντας ταυτόχρονα με τον αντίπαλό τους (με το τρόπο που ποδοπατούνται οι όροι του fair game στις τηλεοπτικές πολιτικές συζητήσεις). Γι’ αυτό και απαιτείται τέλειος συγχρονισμός και άμεση ανταπόκριση του ενός ηθοποιού προς τον άλλον -εδώ προφανώς επιτεύχθηκε με σκληρή προσπάθεια και επί της ουσίας συνεργασία των δύο ηθοποιών για την οποία αξίζουν κάθε έπαινο. Πρόσωπο εξισορρόπησης των εντάσεων, αμέτοχος παρατηρητής και ψυχρός κριτής, το κορίτσι-διαιτητής της Πέπης Μοσχοβάκου.